

רצב. שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ע"ש עם חשיכה וכו', מה"מ אריב"ל א"ק וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא. גמר תכלית כל מצוה ואזהרה של תורה הלא הוא הרושם של הטוב והקדושה שהיא עושה בנפש. ע"כ אותם הדברים שהם נמשכים והולכים ע"פ מנהגם הקבוע בבתי ישראל הכשרים, רק אז תגלה פעולתם לטובה, ע"י מה שיהיה אדון הבית היודע בכיורו שנעשו הדברים הללו כחק מצות תוה"ק. הידיעה, היא תביא בלבו אותם הרשמים הטובים של הקדושה העליונה, שהמעשים הללו פועלים בהמשכם. ע"כ צריך שישאל את אנשי ביתו, למען יודע לו אל נכון כי אמנם שלום אהלו וחקי תורת ד' נשמרים בו, ורק אז ע"י הידיעה תבא הפעולה הטובה לרשום עליו את רשומה. ואז בהיותו הוא מתעלה ע"י הליכות החיים הנעשים בביתו, הנה יתעלה הבית כולו עמו, בהיותו הוא המפקד את נוהו, ויהיו הדברים הטובים והמעלות המסתעפות מהם נעשים ע"פ פקודתו. לא שילכו הדברים במקרה, כאילו אינם יסודי הבית כ"א דברים טפלים שהבית יכול גם מבלעדין לעמוד. לא כן, על אדון הבית החובה להראות ששמירת חוקי השי"ת ומשפטיו בבית המה האשיות שהבית עליהן גשען. ע"כ הם צריכים להיות נודעים לו, ונעשים בפקודתו, בזהירות מיוחדת של מנהיג ומפקד. רק אז הנך בטוח בפקודך נוך, אחרי הידיעה שתדע ותחפוץ לדעת [כי] שלום אהלך שלא תחטא. ע"כ בכניסת אור השבת קודש, למועד אשר בו תזרח הקדושה הישראלית בכל עזה ותקפה בבית האיש הישראלי, אז המועד הנכון להטביע את החותם הראוי למשטר הבית הבנוי בישראל, לרומם את ערכם של חיי הבית הכשרים, עד רום מעלתם היסודית, להראות את צורתם הרוממה ואת עקריותם, בתור הנושאים היותר עליונים של יסוד חיי הבית וכבודם.

רצג. אמר רבה בר"ה אע"ג דאמור רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר וכו' צריך למימרינהו בניחותא כ"ה דליקבלינהו מיניה, אמר ר"א אנא לא שמיע לי הא דאמר רבר"ה וקיימתי מסברא. יש בכל הדרכה פעולה קרובה ופעולה רחוקה: הפעולה הקרובה היא בענין אותו הדבר הפרטי הנדרש עכשיו להדרכה לקיים, בעשיה או במניעה. הפעולה הרחוקה היא בענין חשיבות התוצאות, שכלל ההנהגה פועלת כשהיא עומדת בתקפה. והנה לפי הנראה שיש בכל שלטון שני הדרכים הידועים, של נועם ושל חובלים, לרדות ביד חזקה או לנהל כרך ונעם, אם נשים מגמתנו רק לצד ההדרכה הפרטית אז יתגלה מיד לעינינו שיותר נפעול על הלבבות ע"י אמירה רכה מאילו נבקש לבא ברדיה ובעקיפין. אבל אם נחזור עד סוף תעודת השלטון הפועל בכללות מציאותו, אז יש אשר ההנהגה החזקה תכריע את הכף. כי בהיותה ידועה ומפורסמת בכחה כי עז, תכף מראה גם את הסוררים, ולא עוד שתוכר מציאות הצורך למשטר, ויוחש הערך הגדול שיש לדברים המזוהרים ע"י מציאות משטר חזק. א"כ לכאורה יש כאן פעולה יתירה אם תהיה הרדיה חזקה, יוצאת מכלל הרכות והנעימות המתונה הרבה. אמנם אמתת ההכרעה אינה כן בנוגע לחקי ד' ומשפטיו, כי מאשר ידענו שעצם עשיית המצוה היא מזככת את הדעת ואת הרגש, א"כ לא לבד ביתחש להענין הפרטי, כי אפילו לכללות ההדרכה יש יתרון גדול להנהגת הנעימות והרך, מפני שכיון שיותר קרובה הפעולה הפרטית להעשות ע"י אמירה רכה, הלא עצם הפעולה הטובה בעצמה היא תהיה העוזרת ג"כ להדרכה הכללית. ע"כ צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דליקבלינהו מיניה, ותצא התועלת הקרובה, ומה תצא ג"כ התועלת הרחוקה, כחק מצוה גוררת מצוה! אמנם ההשקפה היותר עליונה היא היא ההשקפה הזאת, החודרת עד כל דבר פרטי, ומעיינת על הפרטים בצירוף הכללים הגדולים שהם מביאים אליהם. זה אמנם הוא נידון רק אם נחליט שמצד ההשפעה הכללית יועיל רושם של הרדיה החזקה יותר מהרושם הרך. ר"א אמר דלא שמיע ליה הא דרבה בר"ה, ולא בא לשקול את מדת הכלליות ע"פ מדת הקיבוץ של הפרטים, כפי אותה הסקירה העליונה שממנה נובע מקור דברי רבה בר"ה, כ"א קיימתיה מסברא הכללית, שבכל אופן יש לנטות יותר אחר מדת הנעימות, מצד עצמותה וחמדתה, מצד שהיא טובה ונחה. ואם אחר כל החשבון הארוך של תוצאות המעשים, ג"כ יתבאר שמתאים [הוא] להנטיה העדינה של הנפש הטובה, ה"ז טוב כפול.

(עין אור שבת ח"א)
214-213

[28]. הרצונות אשר עלו ונסתבכו בנפשנו פנימה באותם מועדי החושך אשר המחשבה האלהית לא הופיעה עלינו, זמורות זר הם ברובם. הגנו מרגישים בנפשנו נטיה אמיצה לעקור אותם משרשם, כדי לנטע תחתם את צמח ד', את הרצון המואר באורה של המחשבה האלהית במילואה הכביר. הם הנם היסורים של אהבה שאנחנו מקבלים עלינו בבא תור התשובה, תשובה מאהבה, תשובה שמשגלת אותנו בכל הליכות חיינו אל המחשבה האלהית בכל מעוף ברקיה.

[29]. חסימת דרך בפני חפצים מורגלים, סיבוב זרמי הנפש לעבר אחר תחת אשר תעו בשטפם, אינה מלאכה כל כך קלה, אבל נעימה ומלבבת לכל אשר טעם את האור של ההתעודדות השלמה שהמחשבה האלהית מזרמת בתוך נשמת החיים.

(קצ"ט מכתב יד קצ"ט ח"ב ע"ה ק"מ)